

Palveluiden verkoston suunnitelma, tilannekatsaus

Aluehallitus 26.6.2023

Taru Kuosmanen, sosiaali- ja terveystoiminnan johtaja

Palveluiden verkoston suunnittelu

*Palveluiden verkoston suunnittelu tähtää **asiakslähtöisiin, saavutettaviin ja saataviin** palveluihin hyvinvointialueella.*

***Palvelujen verkoston** suunnitelma on konkreettinen toimenpidesuunnitelma hyvinvointialueella, **miten palvelua tuotetaan asukkaille ja asiakkaille** ottaen huomioon mm. henkilöstön saatavuuden ennusteet, väestöennusteet, teknologian kehittymisen, kuten liikkuvat palvelut ja digipalvelut.*

Palveluiden verkoston suunnitelman tavoitteet

- Toimeenpano-ohjelman tavoite:
 - **”Palvelemme pirkanmaalaisia paremmin uudistuen rohkeasti ja kestävästi”**
- Palveluiden verkoston suunnitelman tavoitteet:
 - Vastata palvelutarpeeseen ja sen kasvuun
 - Turvata palveluiden yhdenvertainen saatavuus
 - Varmistaa henkilöstön riittävyys
 - Mahdollistaa kustannusten kasvun hillintä
 - Luoda ymmärrys tarvittavista investoinneista

Palveluiden verkoston suunnitelma on osa strategian toimeenpano-ohjelmaa

- Aluehallitus hyväksyi strategian toimeenpano-ohjelman 14.2.2023
- **Kärki 2 : Yhdenvertaiset, ennaltaehkäisevät ja vaikuttavat palvelut**
- **Alatavoite 2.4 Eheä ja monikanavainen palveluiden verkosto**
 - **Valmisteilla olevat osakokonaisuudet:**
 - Palveluiden verkoston kehittämisen periaatteet
 - Päivystyselvytys
 - Sairaansijaselvitys
 - Päihde- ja mielenterveyspalveluiden selvitys
 - Vastaanottopalvelut
 - Työikäisten sosiaalipalvelut
 - Erityisryhmien asumisen palvelut
 - Muiden palveluiden osalta kuten lasten, nuorten ja perheiden palvelujen osalta aikataulu tarkentuu syksyllä
 - Pelastuspalveluiden verkosto suunnitelma kytkeytyy palvelutasopäätöksen valmisteluun

Palveluiden verkoston käsittely toimielimissä

- Aluevaltuusto päättää palveluverkon kehittämisen periaatteet.
- Aluehallitus päättää palvelukohtaisista toimenpidesuunnitelmissa.
- Kaikki osakokonaisuudet käsitellään päätöksentekoa valiokunnissa, jaostoissa, vaikuttamistoimielimissä ja yhteistyöelimessä.
- Sähköinen asukaskysely palveluverkoston kehittämisen periaatteista tehdään otantana 800 pirkanmaalaiselle ja kyselyn tuloksia hyödynnetään palveluiden verkoston toimenpidesuunnitelmissa.
- Henkilöstön edustajia on mukana osakokonaisuuksien valmistelussa ja henkilöstölle järjestetään henkilöstöinfoja asioiden valmistelusta.
- Mikäli palvelukohtainen toimenpidesuunnitelma sisältää henkilöstön asemaan merkittävästi vaikuttavia muutoksia työn organisoinnissa tai palvelurakenteen muutoksia, ennen lopullisia päätöksiä käydään yhteistoimintamenettelyn mukaiset neuvottelut.

Palveluiden verkoston käsittelyn aikataulu

Palveluverkon kehittämisen periaatteet

Vastaanottopalveluiden ja työikäisten sosiaalityön palvelut, päivystyspalvelut, vuodeosastoseelvitys

Erityisryhmien asumisen palvelut, mielenterveyspalveluiden selvitys

Pelastuspalvelut, palvelutasopäätös

Palveluiden verkoston kehittämisen periaatteet

Valmistelussa siirrytään palveluiden verkoston yleisistä periaatteista kohti palvelukohtaisesti tarkennettuja

Palveluiden verkoston kehittämistä linjaavat
yleiset periaatteet

Palveluiden verkoston kehittämistä linjaavat
palvelukohtaiset tarkennetut periaatteet

- Ohjaavat palveluiden verkoston kehittämistä ja suunnittelua yleisellä tasolla, ei palvelukohtaisesti
- Vetävät yhteen palvelujen järjestämistä linjaavat tavoitteet ja palvelustrategian painotukset palveluiden verkoston näkökulmasta
- Tarkentavat ja konkretisoivat yleiset periaatteet
- Esimerkiksi 4. Alueelliset osaamiskeskittymät voisi tarkentua sote-asemien tapauksessa kolmen kategorian toimipisteisiin:
 - Sote-kampus: toimii alueellisena palvelujen ydinkeskuksena
 - Sote-asema: erilaisia sosiaali - ja terveystalouksia
 - Lähi-asema: kohdennettuja yksittäisiä palveluja

Palveluiden verkoston kehittämistä linjaavat yleiset periaatteet

1. Asiakaslähtöisyys

2. Saatavuus ja saavutettavuus

3. Väestön palvelutarpeen muutokset

4. Alueelliset osaamiskeskittymät

5. Palvelujen monimuotoisuus

6. Kustannustehokkaat palvelut ja tilat

7. Laaja-alainen yhteistyö

Palveluiden verkoston kehittämistä linjaavat yleiset periaatteet 1/4

1. Asiakslähtöisyys

- Asukkaiden tarpeiden ymmärrys ja osallistuminen on suunnittelun keskiössä, jolloin palveluverkon toimivuuden lähtökohtana on asiakaskeskeinen toiminta
- Asukkaiden tarpeissa huomioitava erityisryhmät ja sosioekonomiset olosuhteet
- Palveluverkossa rakennetaan kokonaisuuksia, jotka tukevat **vähän ja paljon palveluja käyttävien asukkaiden palvelupolkuja**
- Palveluverkko suunnitellaan hyvää laatua ja asiakaskokemusta tavoitellen.
- Palvelurakennemuutosten yhteydessä tehdään vaikutusten arviointia.

2. Saatavuus ja saavutettavuus

- Kaikille Pirkanmaan alueen asukkaille tarjotaan saavutettavuudeltaan mahdollisimman hyvät palvelut
- Palveluja tuotetaan myös lähipalveluina
- Palvelujen suunnittelussa huomioidaan paikka – ja aikariippumattomuus
- Palvelut ovat mahdollisimman hyvin julkisten kulkuyhteyksien varrella, liikenteelliset solmukohtat ja muiden palveluiden läheisyys huomioiden
- Kiireellisten palvelujen saatavuus turvataan kokonaisvaltaisessa palveluverkkosuunnittelussa
- Palveluiden verkoston suunnittelussa huomioidaan henkilöstön riittävyys ja saatavuus

Palveluiden verkoston kehittämistä linjaavat yleiset periaatteet 2/4

3. Väestön palvelutarpeen muutokset

- **Palveluiden verkostoa suunniteltaessa otetaan huomioon väestön määrän ja ikärakenteen muutokset** (Pirkanmaan liiton väestösuunnite)
- Huomioidaan yhdyskuntarakenteiden ja toimintaympäristön muutokset sekä niiden vaikutukset palveluiden verkostoon

4. Alueelliset osaamiskeskittymät

- **Tavoitteena luoda luontevia, saavutettavia osaamiskeskittymiä***
- Tehdään yhteistyötä myös kuntien maankäytön ja liikennesuunnittelun kanssa, jotta palvelut sijoittuvat tulevaisuudessa optimaalisille paikoille

*Osaamiskeskittymät, esimerkiksi

Sote - kampus: Toimii alueellisena palvelujen ydinkeskuksena (Kauppi, Hatanpää, Sastamala ja Valkeakoski)

Sote - asema: Erilaisia sosiaali - ja terveystalouksia

Lähi-asema: Kohdennettuja yksittäisiä palveluja

Palveluiden verkoston kehittämistä linjaavat yleiset periaatteet 3/4

5. Palvelujen monimuotoisuus

- **Palveluverkkoa kehitetään tilojen, sähköisten palvelujen ja liikkuvien palveluiden eheänä kokonaisuutena**
- Lähtökohtana on monituottajamalli, jossa huomioidaan palvelutarpeet sekä kustannustehokkuus
- **Sähköiset sekä liikkuvat palvelut korvaavat kokonaan tai osittain olemassa olevia fyysisiä palveluita**
- Palvelujen tiloja yhdistetään muihin julkisten ja kaupallisten palveluiden yhteyteen, kuten kuntien ja valtion omistamiin muihin tiloihin esim. koulut, kirjastot, hyvinvointikeskukset, kela, paloasemat tai esimerkiksi kauppakeskuksiin (kaupallinen yhteistyö)

6. Kustannustehokkaat palvelut ja tilat

- Tehdyissä ratkaisuissa huomioidaan **kokonaistaloudellisuus**, palvelujen kestävyys ja taloudelliset reunaehdot huomioiden
- **Tehtävät muutokset palveluverkossa perustuvat strategiaan ja niitä ennakoitaan investointisuunnitelmassa**
- Tilojen käyttöä tehostetaan ***tilallisesti, toiminnallisesti, ajallisesti, maakunnallisesti***
 - Tilankäytön tehostamisessa arvioidaan tilaverkon laajuutta suhteessa palvelutarpeeseen
 - Tunnistetaan tilat, joita voidaan käyttää yhteisesti eri palvelujen välillä
 - Pidemmät toimipisteiden aukioloajat lisäävät palvelujen ja tilojen optimaalista käyttöä
- **Uuden palvelutarpeen syntyessä, arvioidaan aina ensin olemassa olevat ja vapaana olevat tilat ennen uusien hankintaa**
- Jos tarve uudelle rakennushankkeelle ilmenee, etenee se investointisuunnitelman ja hankehallinnan prosessin mukaisesti

Palveluiden verkoston kehittämistä linjaavat yleiset periaatteet 4/4

7. Laaja-alainen yhteistyö

- Palveluverkon suunnittelussa huomioidaan **monialainen yhteistyö kuntien, YTA- alueen ja yliopistollisten hyvinvointialueiden kanssa**
- Yhteistyötä tehdään myös alueellisten viranomaisten ja aluekehitystoimijoiden kanssa
- Huomioidaan myös yksityisen palvelutuotannon sekä kolmannen sektorin kanssa tehtävä yhteistyö

Sairaalapalveluiden verkoston kehittämisen keskeisimmät periaatteet

Palvelukohtaiset palveluiden verkoston kehittämisen periaatteet

#	Periaate
1	Edistämme vahvasti aika- ja paikkariippumattomia sähköisiä palveluja kaikissa toiminnoissamme siten että ne palvelevat sekä asiakkaita että ammattilaisia ja tilojen käytön optimoimista.
2	Osana sairaansijareformia arvioidaan perusteellisesti uudelleen jatkohoitajärjestelyt Acutasta erikoisaloiden vuodeosastoille ja geriatriseen kuntoutukseen. Lähisairaalaverkkoa tullaan tiivistämään siten, että turvataan asiakkaiden saavutettavuus hyvinvointialueen kaikissa osissa, mutta samalla turvaten riittävät resurssit ja muut toimintaedellytykset.
3	Kotisairaalatoiminnan mukaan lukien kaikki erikoisalat, laajentaminen koko hyvinvointialueelle tavoitteena vähentää sairaalavuodepaikkojen määrää ja lyhentää hoitajaksojen pituuksia. Asianmukaisen ja riittävän palliatiivisen toiminnan vahvistaminen koko hyvinvointialueen kattavaksi.
4	Mielenterveys- ja päihdepalvelut uudistetaan nykyistä paremman tasapainon saavuttamiseksi palvelujen tarpeen, kysynnän ja resurssien välillä. Kokonaisuudessa huomioidaan myös lasten ja nuorten psykiatrian kasvava tarve.
5	Päivystystoimintaa uudistetaan siten, että selkiytetään sekä yhtenäistetään hoitoon hakeutumista ja hoidon tarpeen arviointia, vahvistetaan 24/7 lääkäri konsultaatiotukea hoivan piirissä oleville asiakkaille, lisätään kiirevastaanottoja.
6	Lisäämme päiväkirurgista ja heräämöstä kotiin -toimintaa, sekä potilashotellin, kotisairaalan ja sote-asemilla tarjottavien palveluiden käyttöä kotiutuville.
7	Erikoissairaanhoito keskitetään määritettäviin kampuksiin, samoin kuin laiteintensiiviset erikoistutkimukset.
8	Toimintamme perustuu vaikuttavuuteen
9	Huomioimme myös YTA-tasoiset palvelutarpeet
10	Turvaamme jatkossakin yliopistosairaalan toiminnalliset edellytykset, jolla on vahvat TKIO-tehtävät (tutkimus-, kehittämis-, innovaatio- ja opetustehtävät).

Avopalveluiden verkoston kehittämisen keskeisimmät periaatteet

Palvelukohtaiset palveluiden verkoston kehittämisen periaatteet

#	Periaate
1	Digitaalisia palveluja lisätään voimakkaasti ja näin luodaan vaihtoehtoja asukkaille ja työntekijöille, siirretään asiakaspalvelua fyysisistä toimipisteistä sähköisiin kanaviin sekä luodaan edellytyksiä fyysisen toimipisteverkon tiivistämiselle
2	Lähiasemat sekä liikkuvat palvelut mahdollistavat palvelujen tarjoamisen tarvittaessa lähipalveluna erityisesti haja-asutusalueilla, joissa julkinen liikenne ei tue palvelujen saavutettavuutta. Liikkuvassa palvelussa hyödynnetään omia ja alueen muiden toimijoiden tiloja.
3	Sote-asema sisältää asukkaiden palvelutarpeen mukaiset avopalvelujen sosiaali- ja terveyspalvelut. Sote-aseman tilat tukevat moniammatillista yhteistyötä, uusia toimintatapoja ja laajenevia aukioloaikoja.
4	Sote-asemat sijoittuvat liikenteellisiin solmukohtiin, palvelukeskittymiin, asukkaiden asiointisuunnat huomioiden. Sote-aseman suotuisana väestöpohjana pidetään 20 000 – 30 000 asukkaan väestöpohjaa.
5	Alueelliset osaamiskeskittymät tarjoavat harvemmin tarvittavia, erityisosaamista vaativia palveluja ja erikoislaitteistoa.
6	Priorisoimme palveluiden verkoston suunnittelussa toimipisteet, joihin riittää henkilöstöä
7	Fyysistä toimipisteverkkoa tiivistetään lähiasemien, sote-asemien ja osaamiskeskittymien muodostamaksi kokonaisuudeksi
8	Mielenterveys- ja päihdeasiakkaiden asumispalvelujen määrä sovitetaan palvelutarpeen kasvun, henkilöstön saatavuuden ja taloudellisen kestävyuden mukaan.

Ikäihmisten ja vammaisten palveluiden verkoston kehittämisen keskeisimmät periaatteet

Palvelukohtaiset palveluiden verkoston kehittämisen periaatteet

#	Periaate
1	Ikäihmisten ja vammaisten palveluissa painopistettä siirretään raskaammista palveluista kohti kevyempiä palveluja
2	Ikääntyneiden ja vammaisten palveluissa vahvistetaan matalan kynnyksen palveluita. Asiakkaiden ohjausta palveluihin toteutetaan huomioiden ensisijaisina kaikille kansalaisille avoimet palvelut ja tämän jälkeen muut järjestämisvastuulle kuuluvat palvelut
3	Kotona asumista tuetaan kotiin vietävillä palveluilla hyödyntäen täysimääräisesti moniammatillisen yhteistyön, konsultaatioiden, asiakasohjauksen sekä digitaalisten palvelujen mahdollisuudet
4	Yhteisöllistä asumista lisätään huomattavasti, laitoshoidosta ikäihmisten palveluissa luovutaan ja digitaalisten palvelujen mahdollisuudet asumispalveluissa hyödynnetään täysimääräisesti
5	Ympäri vuorokautisen palveluasumisen määrä sovitetaan palvelutarpeen kasvuun, henkilöstön saatavuuteen ja riittävyyteen sekä talouden kestävyys.
6	Monituottajuutta hyödynnetään tarkoituksenmukaisesti ja dynaamisesti.

Lasten ja nuorten palveluiden verkoston kehittämisen keskeisimmät periaatteet

Palvelukohtaiset palveluiden verkoston kehittämisen periaatteet

#	Periaate
1	Digitaalisten palvelujen tarjontaa lisätään ja mahdollistetaan eri asiakasryhmien tarpeiden mukaiset asiointitavat. Digitaalisten työvälineiden käyttöönoton myötä lisätään sujuvaa ammattilaisten välistä konsultaatiota ja vähennetään asiakkaan tarpeetonta ohjaamista ammattilaiselta toiselle.
2	Turvataan lähipalvelut neuvolapalveluissa sekä opiskeluhuollossa. Neuvoloita sijoittuu sekä sote-asemille että lähiasemille, opiskeluhuolto sijoittuu oppilaitoksiin tai niiden välittömään läheisyyteen. Opiskeluhuollon lähipalvelut toteutetaan yhteistyössä kuntien sivistyspalveluiden kanssa.
3	Alueellisiin osaamiskeskittymiin sijoittuvat mm. asiakasohjauksen toimijat, lapsiperheiden sosiaalityö, lastensuojelun sosiaalityö sekä lapsiperheiden kotipalvelun edustaja, kasvatus- ja perheneuvonta sekä lasten ja nuorten mielenterveys- ja päihdepalvelut.
4	Palvelujen verkoston suunnittelussa otetaan huomioon eri alueiden lapsimäärän kehittyminen sekä henkilöstön saatavuus.
5	Liikkuvat ja digitaaliset palvelut mahdollistavat nykyistä harvemman fyysisen toimitilaverkon sekä palvelun tarjonnan esimerkiksi haja-asutusalueille, joissa palvelujen saavutettavuus on heikko tai jonne on hankala rekrytoida ammattilaisia.
6	Tilojen käyttöä tehostetaan laajentamalla aukioloaikoja, eri palveluiden yhteiskäyttötiloilla ja hyödyntäen muiden toimijoiden tiloja.
7	Kuntien, järjestöjen, seurakuntien ja muiden alueellisten toimijoiden kanssa tehdään vahvaa yhteistyötä, myös tilakysymyksissä. Yhteistyö sivistyspalvelujen kanssa nousee keskiöön.

Pelastuspalveluiden verkoston palveluiden keskeisimmät periaatteet

Yleiset periaatteet

1. Asiakslähtöisyys

2. Saatavuus ja saavutettavuus

3. Väestön palvelutarpeen muutokset

4. Alueelliset osaamiskeskittymät

5. Palvelujen monimuotoisuus

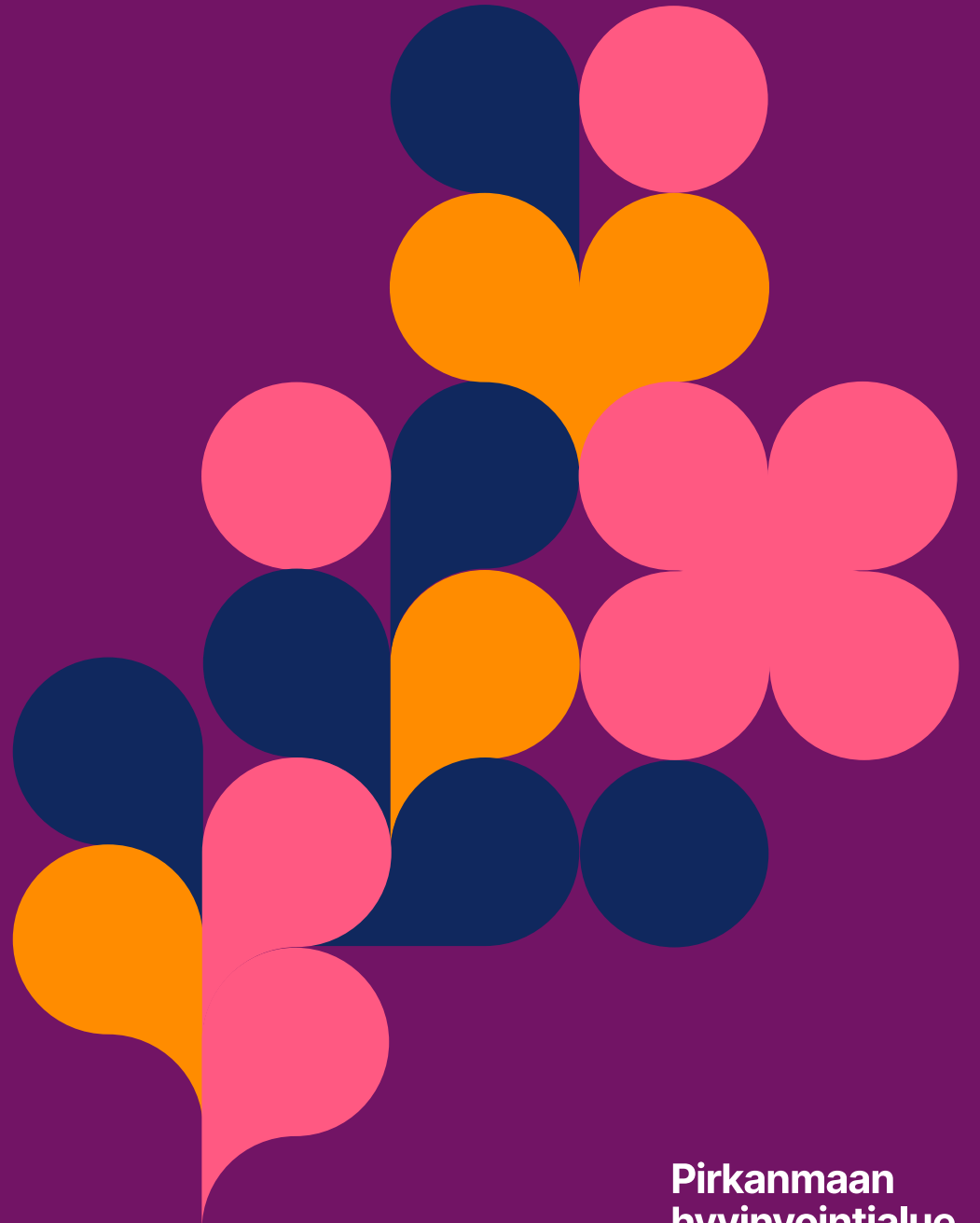
6. Kustannustehokkaat palvelut ja tilat

7. Laaja-alainen yhteistyö

Palvelukohtaiset verkoston kehittämisen periaatteet

#	Periaate
1	Pelastuspalvelujen palvelutarvetta määritellään uhkien arvioinnin kautta (riskianalyysi), jota tehdään määrävälein sekä silloin, kun olosuhteissa tai toimintaympäristössä tapahtuu pelastustoiminnan kannalta merkittäviä muutoksia. Arvioitujen uhkien perusteella mitoitetaan palvelutasopäätöksellä mm. henkilöstö, kalusto, toimipisteet ja toimintavalmiusaika. Toimipisteellä, joilta pelastuspalvelut tuotetaan, tarkoitetaan paloasemaa, jolta voidaan tuottaa pelastustoimen sekä ensihoidon (terveydenhuolto) palveluita.
2	Palvelut tuotetaan pelastusasemilta, joiden sijainti on määritelty riskialuejaon (riskialueluokitus) ja toimintavalmiusajan perusteilla. Riskialueluokka määräytyy regressiomallin (onnettomuustiheys, väestömäärä, liikennetiheys ja kiinteistöjen kerrosala) mukaan arvioitujen riskitason perusteella sekä toteutuneiden tehtävien perusteella. Pelastuspalveluiden tavoitteena on parantaa palvelujen saatavuutta sekä uudistaa ja monipuolistaa palveluita, sekä kehittää laatua ja vaikuttavuutta. Tämä tapahtuu mm. perustettavilla sotepe-hybridisyksiköillä.
3	Pelastuspalvelujen onnettomuuksien ehkäisyn palveluita, pelastustoiminnan- ja ensihoidon palveluita sekä erikseen sovittavia kotiin vietäviä palveluita (mm. sote synergiat) suunnataan alueille, joilla palvelutarpeet on tunnistettu ja moniviranomais-toiminta on perusteltua.
4	Pelastuspalvelut ovat keskitetysti koordinoituja ja osittain myös keskitetysti johdettuja (tilanne- ja johtokeskukset). Asiakastyö toteutuu ensisijaisesti lähipalveluna, mutta ennaltaehkäisevän työn osalta palveluja voidaan toteuttaa osittain digipalveluina ja turvallisuusviestinnällä.
5	Digipalvelut ja kotiin vietävät palvelut (sotepe) lisäävät palveluiden monimuotoisuutta, mutta eivät poista perinteisten pelastuspalvelujen palvelujen ja palvelumuotojen käyttötarvetta.
6	Pelastuspalvelut (pelastustoiminta ja ensihoito) edellyttävät toimitilojen osalta kattavaa asiakkaiden ”turvallisuusverkkoa” toimintavalmiuden toteutumisen ja saatavuuden näkökulmasta.
7	Pelastuspalvelut tekevät laajaa viranomaisyhteistyötä turvallisuus- ja ensihoitopalveluiden tuottamisessa.

Kiitos.

**Pirkanmaan
hyvinvointialue**